

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Quatuor Comprehensa: Vbi praeter res gestas à Patribus Societatis Iesv in conversione Sinarum, Cocincinae, & Tunchini Regnorum nihil omittitur eorum, quae possunt liberali placere Lectorum curiositati

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1670

61. De bonitate Dei disput

urn:nbn:de:hbz:466:1-10757

præstare quantum Deus, vanè illi omnino æqualem te facis. Ego vero infert Sanoaius, creare me posse mundum nouum aio: ast ego; refert subridens Riccius tantum tibi laboris libenter condono; quod facilius est solum peto, vt pranis ardentem foculum, huic (qui forte illic repositus fuerat) per omnia similem coram hic nobis spectantibus & admirantibus nunc crees: ad hæc multa in Patrem furiosè bacchanti, & vociferanti accitum se ad concertationem ingenij & Philosophiæ non ad mechanicam; iniectum est frænum etiam ab suis; dictum est Patrem æqua postulare; præstaret quæ posse se dixerat; sin autem, eandem ederet cur nollet. His sese recipiens Bonzius, & prima inuoluntate maiestate. Astrologus es? ait conuersus ad Riccius; sim sanè si ita vi respondet Riccius; cælum ergo & stellas, subdit, dum mente & oculis meritis, in cælum ascendis, aut descendit in te cum stellis suis cælum? Neutrum, inquit Riccius: sed imaginibus rerum vtor, quas mente concipio & gero. Fatere igitur te victum exclamat Bonzius, arreptusque in pedes, hic ingenij tui labor quid est nisi solis & lunæ, stellarum & cæli in mente tua creatio; quod potes in iis partibus idem præsto in orbe vniuerso, dum vniuersum apud me cogito, & mente pertracto. Hac Dei Iaponum, & Magistri Xachæ doctrina impia, creati Deo, imaginantem animam æquantis, quàm stultè putaret Sanoaius se petitionem exiuisse, sic appositè explicuit Riccius, vt exploderetur ab omnibus error sacrilegus, quo in hominibus, imò & in brutis, imaginatio Creatori Deo æquabatur, quin & speculi glacies obiectas redens imagines, diuini Ordinis fiebat. Tumultuabatur nihilo segnius Sanoaius contendens victoriam clamore; doctrinæ nomen impudentia emereri; furebaturque tam belluina feritate, vt veritus Ligu cinus ut quam Riccio inferret iniuriam, seductum placidè foras amouerit. Inde postis cuique mensis discumbunt Literati, paucaque inter se hilariter locuti, quæstionem inducunt grauissimam, semper agitatum, nunquam satis liquidò diremptam, ex qua constabit Literati quàm sint ab Ethnicis disputando diuersi. Quærebatur autem natura hominum quam esset in classem referenda, rerumne per sese bonarum? malarumque mediarum & vtramvis in partem ductilium? Nam si bona est per se, unde tot illa quæ perpetrat mala? è contrario si per se mala, unde tanta multa quæ operatur bona? si ad vtrumque indifferens, & prompta, quis illam in vtrumvis trahit? ipsane? at si tantum valet, cur non semper bonam in partem rapitur? at extrinsecus fortassis ab alio: dicit ergo decerni opus est à quibus agatur; probum vnum, alterum improbum: quos porò hos esse decernemus? factionum trium sui singulis propugnatores erant, eamque ingeniosè tuebantur, sed cum dialectica ignorent quæ filatim ex datis, aut certis, dubia decernit, nunquam sic aduersarium stringebant vt cogeretur se victum fateri; nunquam de partis vllius constabat veritate, domum quisque infecto prælio, & re integra redibat. Multo minus subibat de vitiosa nature au-

61.
De bonitate
Dei disput

ctore Adamo dubitare, sed nec eò quidem lumen iis insitum pertinge-
 bat, vt naturæ bona à bonis moribus; opus liberum à violento secer-
 nerent; sed impulsu animi affectus, & propensiones eius in varia, ne-
 cessitatem interpretabantur: ex quo factum vt horæ vnius disputatione,
 quæstionem verlando magis inuoluerent, quàm ex ea sese extricarent.
 Audiebat tacens dicentes Riccius, dissimulato proflus vtramvis in par-
 tem iudicio: at ipsi cupide quis esset eius de illa sensus nosse voluissent,
 nisi quædam illos suspicio tenuisset vel grauitate quæstionis absterri-
 tum, vel dum dicerent, animo vagatum. Verum iterandis sapius iam
 dictis cum velle viderentur aliquid ab eo adiungi, conuersus ad eos
 Riccius exporrecta & urbana fronte audientiam sibi fecit; ac resump-
 tis primùm sententiis omnium, singulis, probationibus earum ac de-
 pulsiõibus suam vniciquæ, laudem & pondus attribuit, ostenditque
 se non vti putarant otiosum, aut minus intelligentem siluisse; tum de
 suo adiunxit quod minus expectabant, decumant phalaricam impetus
 ad dispuluerandum errorem nefarium quem Liguicini, & Sanoaij ve-
 teratoria impietas, semper ante damnatum reuocabat in auctoritatem,
 de vna scilicet eadẽque Dei & hominum natura; quod erat disserta-
 tioni super mensam habitæ affine. Si Deus, inquit, supremum bonum
 est, nec potest aliquid cogitando inueniri aut fingi melius; animus ve-
 rò ex mente Magistri Sanoaij eiusdem planè est cum Deo substantiæ ac
 naturæ; qui potest in controuersiam deduci malane an bona sit? Si por-
 rò ea est de cuius malitia, & bonitate toto tampridem imperio certa-
 tur, & ruptis vbique clamore certantium exedris, pendet tamen causa
 incerto sub iudice, nec liquet hæctenus de illa quid sentiendum sit, nec
 villo vel tot sapientum suffragio, vel pronuntiato iudicum vtramvis in
 partem profligata, in integro semper est qua fronte potest vel doceri,
 vel credi eiusdem anima cum Deo esse substantiæ, quem nemo, si mo-
 do homo sit, dubitat esse summè bonum? visa hoc laqueo adstringi
 Sanoaio gula; qui tamen Riccio aduersus sedebat vir eximie doctus, vel
 dictum censeret, breuitate sua minus perspicuum, vel desigendum al-
 tiùs proteruo capiti Liguicini eiusque sequacium, copiosius idem ele-
 ganterque explicuit; tum ex Sanoaio, in mensam reducto rogauit quid
 sentiret? cogitabat homo vaferrimus silendo, & fastidientis vultu deri-
 dentisquæ propolita, tanquam suo indigna responso, solutum iri se tam
 implexo nodo. Verum huic omnes conuiuæ incumbere, responsio-
 nem ex eo vrgeret claram; negaret, cederet, propugnaret; non esse
 illi rem cum homine cuius robar' ingenij ludi posset; ratione cum illo
 non sanis & contemptu agi oportere: accersita ergo in subsidium
 causæ memoria, scriptorum suorum loca ad nauſeam edere plurima
 quasi error idem de communi nostra cum Deo, substantia plurimorum
 ore, mendacisquæ satis firmaretur. At his millies tantum oppositu-
 ram se inuult Riccius, si memoria non rationibus pugnaretur, in de-
 fensione veritatis, argumentorum vi agendum, pergensque ac pre-

mens, eò tandem Bonzium adegit, vt desperandus euomeret, nec bonum per se, Deum esse, nec malum; sed *ad id quod*, & in vtrumvis ancipitem; nihil enim posse bonum esse, nisi posset etiam malum esse; statimque exiliens ficta lætitia insanire, triumphare, assensum omnium plausumque sibi arrogare: at enim impium Sannionem non passus Riccius diu insulse bacchari, responsionem eius quàm stolidam, tam sacrilegam, & detestabilem rationum vi tanta, & pondere obtulit, vt qui aderant vniuersi, ac ipse forsitan Liguicinus, negarent solem de medio die lucere clarius quàm eius responsi falsitatem: eam vt pluribus prodesset peculiari opusculo digestam, suo adiecit catechismo; audituri de illa fusius conuenere illum postea nonnulli; eius demum præcones effecti conuiuæ qui de Riccij ore illam exceperant, magna gloria fidei sacrosanctæ, & incredibili Mandarinorum voluptate, ob cineratam exitiabilem machinam, qua Liguicinus, & Sannionius Literatos cum summo dedecore pertrahabant in cultum idolorum.

Rebus in spes apertas fidei propagandæ tam secundo consensu progredientibus, adest, cum sociis P. Cataneus quem congelatiò animum Lincini detentum diximus; moxque Riccius ad emendam Societati domum curam omnem sed frustra contulit, Deo illi domum abiudicatam possessione cuiusvis alterius ita reseruante vt eius desertæ solitudo in decas fidei Christianæ, & Patrum commodum cederet. Leutenius Mandarinus egregius ille Liguicini ethnici carminator, & encomiastes Riccij, editiore loco domum posuerat collegij sui Ministris habitandam, penes quod adificiorum est præfectura: domum ex opificum manibus recentem Dæmones inuadunt, fragore ac monstris ab ea omnes arcant, quosdam temerè incredulos, & inconsultè animosos grandi suo malo faciunt cautiore. Adhibentur Taosij & Bonzij qui rabioso vulgatu, & dæmonum artibus dæmones expellant, sed ij punctim casum sacris suis dum tentant ensibus occurrentes figere, aut diuidere spiritus, columnas scilicet, & parietes gnauiter vulnerant. Cæterum domus inhospita, inaccessa, monstris lemurum famosa remanet: hanc ergo Leutenius ipsemet, mercem vltioneam Riccio obtulit, nec eius infestæ vitium tacuit, nec castas in ea expianda Taosiorum nugas tragicas; nec esse demum tam formidabilem vt eam nec dono quisquam vellet, nedum pecunia. Sed in te, aiebat, virum sanctum, aduerto dæmones nihil ausuros, imo raptim fenestris enasuros vbi ædium limen contigeris, & eiusdem tecum impatientes tecti domum tibi fruendam relicturos, hoc si fore confidis; & si domus placet, bonis auiibus tua sit, refusa dumtaxat parte sumptuum ferè dimidia quos in extrahenda illa feci. Cui Riccius, dæmones nequaquam metuant Christiani, eò totis pugnent, & læuant inferis, nam qui Deo seruiunt præpotentes, & summe erga suos pio, qui paterno illos complexu tuetur; nec mora domum adit, compertamque habitationi decem Patrum valde idoneam

61.
Infesta lem-
uribus do-
mus Patribus
venditur, &
sanatur.